

RP 138/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att 2 § 1 mom. i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030 ändras så att beloppet av de årliga höjningarna av den statliga finansieringen justeras vartannat år i enlighet med den senaste ekonomiska prognosen. Enligt den gällande lagen görs justeringen med fyra års mellanrum. Ändringen gör det möjligt att dimensionera den årliga statliga finansieringen i förhållande till det beräknade värdet på bruttonationalprodukten för 2030 noggrannare än vad som är möjligt enligt den gällande lagen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
3 Målsättning	4
4 Förslagen och deras konsekvenser	4
4.1 De viktigaste förslagen	4
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	4
5 Alternativa handlingsvägar.....	5
6 Remissvar	5
7 Specialmotivering.....	6
8 Ikraftträdande	6
9 Förhållande till budgetpropositionen.....	6
LAGFÖRSLAG.....	7
Lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030.....	7
BILAGA	8
PARALLELLTEXT	8
Lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030.....	8

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030 (1092/2022, nedan FoU-finansieringslagen) trädde i kraft den 1 januari 2023. Lagen innehåller bestämmelser om det belopp av finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet som ska tas in i statsbudgeten åren 2024–2030. Bakgrunden till samt syftet och målsättningarna med lagen har beskrivits i regeringens proposition RP 211/2022 rd.

Statsminister Petteri Orpos regering beslutade i samband med förhandlingarna om statens budgetproposition för 2026 den 2 september 2025 om anpassningsåtgärder inom de offentliga finanserna på cirka 1 miljard euro för 2027. Som en del av anpassningsåtgärderna kom man överens om en justering av FoU-finansieringslagen, genom vilken FoU-finansieringslagen ses över så att den motsvarar finansministeriets senaste ekonomiska prognos. Enligt den gällande lagen ska den senaste ekonomiska prognosen beaktas först i samband med beredningen av budgetpropositionen för 2028.

Enligt förslaget ändras inte målet på 1,2 procent av BNP för finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamhet 2030.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet.

Utkastet till regeringsproposition var på remiss i utlåtandetjänsten under perioden 24.9–3.10.2025. Den korta remisstiden berodde på den brådskande tidtabellen för beredningen av propositionen.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i statsrådets tjänst för projektinformation på adressen <https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM107:00/2025>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Bestämmelser om det belopp av forsknings- och utvecklingsfinansiering som ska tas in i statsbudgeten åren 2024–2030 finns i 2 § 1 mom. i FoU-finansieringslagen. Enligt momentet ska beloppet av de fullmakter för forsknings- och utvecklingsverksamhet som avses i statsbudgetarna för 2024–2030 och beloppet av sådana anslag som inte tas in i budgeten för betalning av utgifter för användning av en fullmakt som tidigare tagits in i budgeten ökas jämnt varje år på basis av de ekonomiska prognoser som finansministeriet utarbetar med tanke på budgetpropositionerna för 2024 och 2028 så att beloppet av fullmakterna och anslagen 2030 motsvarar 1,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Enligt 2 § 2 mom. kan avvikelser göras från detta endast om utgifterna för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom den privata sektorn inte utvecklas på eftersträvat sätt.

Enligt den gällande lagen krävs det att statens FoU-finansiering höjs med 280 miljoner euro per år 2026 och 2027 på basis av den ekonomiska prognos som finansministeriet utarbetat med tanke på budgetpropositionen för 2024. Däremot förutsätter uppnåendet av det lagstadgade finansieringsmålet på 1,2 procentenheter enligt finansministeriets senaste ekonomiska prognos, dvs. den ekonomiska prognos som utarbetats hösten 2025 med tanke på budgetpropositionen

för 2026, en höjning på 240 miljoner euro åren 2026 och 2027. Den gällande lagen föranleder på grund av en svagare utveckling av BNP än vad som förutsågs 2023 en höjning 2026 och 2027 med 40 miljoner euro mer än vad som krävs för att uppnå det lagstadgade målet för 2030.

3 Målsättning

Syftet med ändringen av FoU-finansieringslagen är att beakta den faktiska ekonomiska utvecklingen och förena den med den tidigare parlamentariskt överenskomna nivån på finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamhet (1,2 procent i förhållande till BNP år 2030).

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att 2 § 1 mom. i FoU-finansieringslagen ändras så att beloppet av de årliga höjningarna av den statliga finansieringen justeras vartannat år i enlighet med den senaste ekonomiska prognosen. Enligt den gällande lagen görs justeringen med fyra års mellanrum. För konsekvensens skull föreslås det att 2030 läggs till som en justeringstidpunkt.

Det föreslås att beloppet av FoU-finansiering ska ökas jämnt varje år på basis av de ekonomiska prognoser som finansministeriet utarbetar med tanke på budgetpropositionerna för 2026, 2028 och 2030 så att beloppet av fullmakterna och anslagen 2030 motsvarar 1,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Enligt den gällande lagen baserar sig justeringen av de årliga höjningarna av FoU-finansieringen endast på de prognoser som gjorts för budgetpropositionerna för 2024 och 2028.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Propositionen inverkar på den lagstadgade minimifinansieringsnivån för FoU-utgifter i budgetpropositionerna för 2026–2030 enligt följande:

- Den lagstadgade årliga höjningen av FoU-finansieringen blir åren 2026 och 2027 cirka 240 miljoner euro i stället för den årliga höjningen på cirka 280 miljoner euro enligt den gällande lagen.
- Ändringen har inga direkta konsekvenser för budgetpropositionerna för 2028 och 2029, eftersom den senaste ekonomiska prognosen redan enligt den gällande lagen ska beaktas vid utarbetandet av budgetpropositionen för 2028. Ändringen har dock indirekt inverkan på budgetpropositionerna för 2028 och 2029, eftersom finansieringen för 2027 blir 80 miljoner euro mindre än enligt den gällande lagen. De justerade årliga höjningarna för 2028 och 2029 ska enligt förslaget räknas utifrån denna lägre finansieringsnivå.
- Det att en justering av beloppet av FoU-finansiering 2030 läggs till kan antingen öka eller minska statens utgifter, beroende på finansministeriets senaste ekonomiska prognos. Beräknat enligt finansministeriets prognos från hösten 2025 ska beloppet av statens FoU-finansiering vara cirka 4,1 miljarder euro 2030 (uppskattad BNP 340 miljarder euro), medan beloppet enligt prognosen från hösten 2023 hade varit cirka 4,3 miljarder euro (uppskattad BNP 360 miljarder euro).

Propositionen minskar underskottet i statsfinanserna åtminstone på kort sikt, eftersom höjningarna av statens FoU-finansiering åren 2026 och 2027 enligt förslaget är mindre än de skulle vara enligt den gällande lagen.

Propositionen uppskattas inte ha några betydande konsekvenser på den samhällsekonomiska nivån.

Propositionen uppskattas inte ha några betydande konsekvenser för företag, högskolor, forskningsinstitut eller andra mottagare av finansiering. I och med den föreslagna lagändringen minskar beloppet av statlig FoU-finansiering med cirka 1,3 procent åren 2026 och 2027, vilket inte bedöms ha någon betydande inverkan på stödmottagarna. Beloppet av FoU-finansiering i budgetpropositionen för 2026 är 3,17 miljarder euro.

5 Alternativa handlingsvägar

Ett alternativt sätt att genomföra regeringens anpassningsmål skulle ha varit att ändra FoU-finansieringslagen så att finansieringsnivån på 1,2 procentenheter hade behövt uppnås först 2035. Detta skulle jämfört med den gällande lagen ha medfört besparingar på 80 miljoner euro 2026 och 160 miljoner euro 2027. Detta alternativ skulle dock ha kunnat försvaga tilliten i fråga om att staten förbinder sig att öka FoU-finansieringen, vilket skulle ha kunnat minska företagets satsningar när det gäller FoU-finansiering. Vid beredningen har det ansetts viktigt att det lagstadgade uppnåendet av målet för FoU-finansieringen inte skjuts framåt från 2030.

6 Remissvar

Utkastet till proposition var på remiss 23.9.2025–3.10.2025. Utlåtanden begärdes av följande 31 instanser, av vilka 25 lämnade ett utlåtande (anges inom parentes om inget utlåtande gavs): Arene rf, Akava ry (inget utlåtande), Business Finland, Finlands näringsliv rf, Näringslivets forskningsinstitut (inget utlåtande), Kommunförbundet, kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, Skogsindustrin, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Arbetsgivarna för servicebrancherna PALTA rf, försvarsministeriet, inrikesministeriet (inget utlåtande), Bildningsbranschen rf, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands Akademi, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra (inget utlåtande), Suomen Startup-yhteisö ry (inget utlåtande), Finlands Vetenskapsakademier, Företagarna i Finland, Stiftelser och fonder rf, Teknologiateollisuus ry, Vetenskapliga samfundens delegation, Tulanet, arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, Finlands universitetsrektorers råd UNIFI rf, statsrådets kansli, Statens ekonomiska forskningscentral och miljöministeriet (inget utlåtande). Utlåtanden lämnades dessutom av Finsk Handel rf, Suomen Tekstiili ja Muoti ry och Svenska handelshögskolan.

Remissinstanserna ansåg att det är viktigt att målet på 1,2 procent av BNP för finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamhet 2030 inte ändras, och betonade betydelsen av långsiktig och förutsägbar finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet. Med beaktande av läget inom de offentliga finanserna ansågs förslaget i huvudsak motiverat eller åtminstone förstående. Vissa remissinstanser ansåg emellertid att propositionen kan försvaga företagets, medborgarnas och sakkunnigas förtroende för finansieringens förutsägbarhet och att konsekvenserna av detta kan vara större än vad de direkta ekonomiska följderna av nedskärningen kan antas vara.

I flera utlåtanden togs det dessutom ställning till ändamålsenligheten i hur finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamhet riktas. Det föreslogs att lagens tillämpningsområde utvidgas från forsknings- och utvecklingsverksamhet till att även omfatta innovationsverksamhet i enlighet med OECD:s Oslo-manual där sådan verksamhet definieras.

Därtill ansågs det problematiskt med nedskärningar i finansieringen av den innovationsverksamhet som inte omfattas av lagens tillämpningsområde.

7 Specialmotivering

2 §. *Finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet i statsbudgeten åren 2024–2030.* Enligt förslaget ändras 2 § 1 mom. så att de årliga höjningarna av utgifterna för forsknings- och utvecklingsverksamhet bestäms förutom på basis av den nu i lagen föreskrivna ekonomiska prognos som finansministeriet utarbetar med tanke på budgetpropositionen för 2028 också på basis av de ekonomiska prognoserna för budgetpropositionerna för 2026 och 2030. Samtidigt stryks i momentet justeringstidpunkten 2024. Det är fråga om en justering av momentet som bidrar till att genomföra den totala inbesparing på cirka 1 miljard euro som regeringen kommit överens om. Genom ändringen uppnås en årlig besparing på 40 miljoner euro jämfört med den gällande lagen. Dessutom gör ändringen det möjligt att grunda de årliga höjningarna av FoU-finansieringen på mer aktuell information än för närvarande.

8 Ikraftträdande

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2026.

9 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Enligt budgetpropositionen för 2026 uppgår finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamhet till sammanlagt cirka 3,17 miljarder euro. Detta är cirka 255 miljoner euro mer än 2025 och 15 miljoner euro mer än den tilläggsfinansiering på 240 miljoner euro för 2026 som lagförslaget förutsätter.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–
2030 (1092/2022) 2 § 1 mom. som följer:

2 §

Finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet i statsbudgeten åren 2024–2030

Beloppet av de fullmakter för forsknings- och utvecklingsverksamhet som avses i statsbudgetarna för 2024–2030 och beloppet av sådana anslag som inte tas in i budgeten för betalning av utgifter för användning av en fullmakt som tidigare tagits in i budgeten ska ökas jämnt varje år på basis av de ekonomiska prognoser som finansministeriet utarbetar med tanke på budgetpropositionerna för 2026, 2028 och 2030 så att beloppet av fullmakterna och anslagen 2030 motsvarar 1,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Helsingfors den 9 oktober 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Finansminister Riikka Purra

Lag

om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030 (1092/2022) 2 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §
Finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet i statsbudgeten åren 2024–2030

Beloppet av de fullmakter för forsknings- och utvecklingsverksamhet som avses i statsbudgetarna för 2024–2030 och beloppet av sådana anslag som inte tas in i budgeten för betalning av utgifter för användning av en fullmakt som tidigare tagits in i budgeten ska ökas jämnt varje år på basis av de ekonomiska prognoser som finansministeriet utarbetar med tanke på budgetpropositionerna för 2024 och 2028 så att beloppet av fullmakterna och anslagen 2030 motsvarar 1,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Föreslagen lydelse

2 §
Finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet i statsbudgeten åren 2024–2030

Beloppet av de fullmakter för forsknings- och utvecklingsverksamhet som avses i statsbudgetarna för 2024–2030 och beloppet av sådana anslag som inte tas in i budgeten för betalning av utgifter för användning av en fullmakt som tidigare tagits in i budgeten ska ökas jämnt varje år på basis av de ekonomiska prognoser som finansministeriet utarbetar med tanke på budgetpropositionerna för 2026, 2028 och 2030 så att beloppet av fullmakterna och anslagen 2030 motsvarar 1,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
